

Az ekklésia újtestamentumi fogalma.

Ekklésia kihivottat jelent, kihivottak gyülekezetét s némileg megfelel a zsidó qahal szónak, melynek jelentése összejövétel, gyülekezet; ez a qahal szóból ered, mely gyűjtést jelent. Az ó-, és az újtestamentumi szó között különbség is van, mert míg a qahal úgy jött létre, hogy Izrael szétszórt fiait Isten Magához, a frigsátor köré összegyűjtötte a maga egészében, válogatás nélkül, addig az újtestamentumi ekklésia úgy jön létre, hogy Isten az összes nemzetek nagy gyülekezetéből egyeseket kiválogat és a kiválogatottakat hívja össze egy gyülekezetté. A LXX. legtöbbször ekklésiával fordítja a qahált; de többször fordítja, és pedig nézes könyveiben sinagógával, ni a helyes fordítás. A qahal és ekklésia találkozásá azt mutatja, hogy Jézus ekklésiája a zsidó qahal helyére lépett. Annál inkább lehetséges volt ez, mert a babiloni fogságtól kezdve az idegenbe hurcolt zsidóság körében és a visszatérés után Palesztinában is a templom körül összegyűlekező qahal helyére a törvény körül összegyűlekező zsidóság gyülekezete lépett, melynek sinagógó lett a neve. A Jézus igehirdetése körül összegyűlő tömeg alkotta Jézus ekklésiáját, melyet az Úr is a Maga ekklésiájának nevezett. /Mt. 16, 18/. Később csak így említi az Úr: "a gyülekezet", vagy az "ekklésia". Mivel Jézus aránul beszélt, valószínűleg a qahal szót használta, miáltal teljes mértékben csatlakozott az ótestamentumi szóhasználathoz. Az Újtestamentumnak héberbe való visszafordítása is a qahal szót választotta, /v. g. e hilla/ hogy Máté nem a sinagógó, hanem ekklésiáshoz adja vissza a qahált, annak oka annak megmondása lehetett, hogy Jézus qahál-ját az ótestamentumi és a babiloni fogság utáni zsidó qaháltól meg kellett különböztetni. A LXX a qahált elyker plóthos-sal fordítja; ez a fordítás is bekerült az Újtestamentumba Lk. 1. le-ben, mely helyen a templomi qahal viseli ezt a nevet; az újtestamentumi qahálra vonatkozóan Cs. 4. 32-ben, hol Jézus ekklésiáját, a hívők sokaságának, "tömegének" nevezi /Lk. 8, 2-ben, hol a tanítványok tömegéről van szó, valamint 6, 5-ben. Uzzel az ótestamentumi és újtestamentumi qahal között a kapcsolat elég szemléltetően bizonyítva van.

Mikor tehát Jézus Mt. 16, 18 szerint egyszer csak az ó ekklésiájáról, vagy qaháljáról kezd beszélni, csak nekünk volt meglepő a dolog, de nem a tanítványoknak. Ebben az időben ugyanis már nemcsak a templomban összegyűlő gyülekezetet nevezték qahálnak, hanem az egyes városokban a tanítás, a próféták és az iratok elvása végett egybe gyűlő tömeget is. Természetesnek hangzott tehát, hogy Jézus az ó igehirdetésére egybegyűlő tömeget az ó qaháljának nevezte, mit aztán Máté Jézus ekklésiájának fordított. Máté e szóhasználata is indokolta volt az akkori görög nyelvű világban. Ebben az időben görögül a legtöbb zsidó tudott többet vagy kevesebbet, mivel az udvar a "tiz város" a kereskedelem nyelve a görög volt, de a műveltek nyelve is, kik a megszálló hatóságokkal érintkeztek. Máté a "közhivatalnok" azaz vámszedő, első sorban tudott görögül. Már pedig a görögök az alkotmányos közgyűlést minden palesztinai görög városban ekklésiának nevezték, azt a népgyűlést, melybe a városok határozatképes lakói összegyűltek. Ami a zsidó közéletben a qahal volt, az volt a görög közéletben az ekklésia; fordíthatta e hát Máté más szóval a qahál-t, mint az ekklésiával? Ez a szóválasztás azonban isteni vezetés alatt történt, mert jelezte a különbséget is, mely Jézus qahál-ját a zsidó qahál-tól megkülönböztette s amely a görög ekklésiát is megkülönböztette a zsidó qahál-tól. A görög városokban a lakosok nagy tömegéből csak a szavazatképes polgárok, a teljes jogu polgárok gyűltek össze a népgyűlésben, kiket a heroldok a nézából összegett kihívtak. /ekklésio-kihiv/; az Úr szent Szelleme által a föld lakói közül kshivja Isten választottait is egy gyülekezethe.

Mikor Jézus az evangéliumi elbeszélésben először használja az ekklésia szót, abból indul ki, hogy "az emberektől" tanítványait egy kérdéssel megkülönbözteti. Ez a kérdés a bizonyágtétel körül tereng: "Kinnek mondanak Bagon az emberek?" és "Kinnek mondotok Engem ti?" "Az embereket máshel /Jn. 3, 15/ "a világnak" is mondja az Úr s mint ez a 19. versből ott kitűnik, világ alatt

az embereket értette. Jézus tanítványait csakugyan a világból, azaz az emberek közül hívta ki. Ezért az Ő gyülekezete kihivottak gyülekezete, ekklésia. Az ekklésia nem azokból szaporodik, akik Jézus hallókörébe kerülnek és vállalkoznak az Őr követésére, hanem azok közül, akiket Jézus kiszemel és elhív. Valamennyi apostolát maga hívta el, vagy apostolai szólították fel Őket az Őr követésére; akik pedig csak úgy maguktól Melléje állottak és hittek benne, azokról részben ezt mondja János: "nem bízták magát rájuk, mert minden embert ismert" / Jn. 2, 23-25 / Amint Péter Jézus kérdésére felelt, bizonyágtétel volt, olyan bizonyágtétel, amelyről Jézus ezt mondta: "Hus és vér / azaz az emberek közül valaki / ezt le nem leplezhetted nekem, hanem csak az én menyegben lakó Atyám!" / Mt. 16, 17 / Eszerint Jézus ekklésiája kihivott bizonyosságokból kihivott tanukból áll, kiknek feladata az embereknek elmondani, amit Jézusról megtudtak. Ezért, mikor Judásnak helyét pótolni kellett, a feltétel az volt, hogy azok közül választassák az új apostol, akik keresztelő János idejétől fogva tanui voltak annak, amit Jézus tett egészen a feltámadásáig. / Cs. 1, 21 skk. / Jézus kérdései és az apostolválasztás feltétele egyaránt azt mutatják, hogy az egyház célja és rendeltetése ma a bizonyágtevés, azaz tanuskodás Jézus mellett. Ebben a bizonyágtételben látja Pál is a hitből való igazságosság tartalmát. / Ró. 10, 8 skk. Mt. 16, 18; J1. 12, 11 / Az Őr visszajöveteléhez a bizonyágtévést az uralkodás váltja fel; akik hívők voltak a bizonyágtévésben, azok Krisztussal együtt uralkodni fognak. A bizonyágtévésnek azonban nemcsak szóval kell történnie, hanem annak komolyságát bizonyító megtéréssel és új élettel is, melyet maga az Őr él bennünk, ki Szelleme által belénk költözik. Mind a tanuskodás szavának, mind az azt igazoló életnek biztos és megdithatatlan alapon kell nyugodnia, mely tanu és hallgatója előtt sziklaszilárdá teszi az evangélium igazságát. Aki ezt a sziklaszilárd alapot megtalálja, s életét, tanuságát rája építi, az maga is sziklavá változik, melyre a másik tanítvány épülhet rája. Egyik kő a másikra épül, egyik tanítvány hite a másik bizonyágtételére s így épül fel Isten dicsőségére egy templom. Ez a templom az egyház. Simon a Jóchánán fia Jézusban meglátta, megtalálta a szikla-alapot s hozzája fűzte életét. Ez a meglátás, melyet tett követett, tette Őt magát is kösziklavá; ezért mondta neki Jézus: "Te köszikla vagy, azaz Péter!" Aki Péter hitét magáévá teszi, szintén kösziklavá válik. Péterrel, pontosabban Péter bizonyágtételével az élen kezdett felépülni tehát az a templom, melyet Jézus felépíteni szándékozott, amelyet az Ő egyházának nevezett. Péter elsősége / primátusa / tehát nem hatalmi, hanem időrendi elsőség; ő volt az első tanu s az ő sziklaszilárd bizonyosságára, melyet az Atya kijelentésére épített rá, épült föl a következő tanu bizonyágtétele s bizonyágtévő élete. Míg Jézusnak azt a szavát, hogy a Simon - Péter tanuskodásának kösziklaalapján építi fel egyházát, azaz ekklésziáját, jövő időbe teszi s az arra látnak mutatni, hogy csak a jövőben kezd el máj az építést, tehát az Ő földi életében ez az építés még nem kezdődik talán el. Ez azonban téves felfogás: először azért, mert a Mt. 18, 15-17 úgy beszél az ekklésiáról, mint ami már jelen van s működik is; másodszer azért, mert a héberben, vagy arámban használt igealak csak a csatlakvés állapotát jelzi, de nem annak időpontját. Ez a hasonlat: "legyen olyan nekem, mint egy nemzetbeli, vagy egy vámszedő" Jézus idejére utal, az akkori helyzetre. Az ekklésia működése, annak eldöntése, ki tartozik hozzá a mennyek királyságához, ki nem. Aki hallgat a tanuságra, hozzá tartozik, aki visszautasítja, kívül van. De ezt a kívültre zárást nem valami földi területből való kizárással fejezi ki az Őr, hanem az ekklésia tagjainak a viselkedésével: a kívültre zártat olybá veszik, mint a nemzetbelit, vagy a vámszedőt a zsidók. Fel lehet hozni ugyan azt, hogy ez Jézus földönjárta idején még így lehetett; de halála után már más alakot kellett választani a kizárásról, az egyháznak pedig szilárd földi alakzatot kellett öltenie. Lény azonban, hogy Jézus ilyenre célzást nem tett, tehát a kizárást alatt nem érthetett valamilyen földi anyakönyvből való kizárlást. Sőt sem tagfelvételtől, sem valami keretből való kizárlásról az egész Újtestamentumban egyetlen szót sem olvasunk, úgyhogy bizonyosnak vehetjük, hogy ilyenkor nem volt s ilyen külső keretet az egyház csak később kapott. Bibliái időben a felvétel abban állott, hogy valakit hívónek s így testvérnek ismertek el; a kizárást abban

állott, hogy többé nem ismerték el testvérnek, hanem olyannak nézték, mint a pogányt, azaz nemzetbelit és a vámszedőt, azaz bűnben megátalkodottat. A felvételi bizonyágtétel történt, vagyis azzal, hogy mint azt Barnabás tette Saulussal, megbizható keresztyének bizonyágot tettek az új keresztyén melletti sőt a közösségbe bevezették. /Cs. 9. 27/A kizárás is bizonyágtétellel, vagyis tanuskodással történt: ha valaki vétkezett s abból nem tért meg, akkor aki tudott róla, megintette; ha nem tért meg, az intő egy vagy két tanu jelenlétében megismételte az intést; ha ekkor sem tért meg, az egész gyülekezet, vagy egyház tanuja lett a megkeményedésnek s így szerzett tudomást mindenki arról, hogy az illető már nem szerelhető a testvérek közé. Kizárást azonban csak az egész egyház tanúsága mellett lehetett végrehajtani. Az egyház nem annak volt tanuja, hogy valamelyik vezető bejelentette a kizárást tényét, hanem annak, hogy a kizárandó a gyülekezet jelenlétében utasította el az intést. Nem lehetett valakit titokban kizárni s a kizárást a gyülekezettel utólag közölni; ezt az egész gyülekezetre kiterjedő tanuskodási kötelességet Jézus világos szavakkal állapította meg s attól el térni ma sem volna szabad.

Ezek után könnyű meghatározni, hogy aiben is állott a kulcsok hatalma, melyet Jézus először Péternek adott, azután az összes apostoloknak, helyesebben az összes gyülekezeti tagoknak s bizonyágtévő keresztyéneknek. /Mt. 16, 19; 18, 18 v. 3. 15-17 vk. / Péter előtt a mennyek királysága azáltal nyílt meg, hogy az Atya leleplezte előtte Fiát s megmutatta, hogy Ő a Krisztus az Istennek Fia. Aki előtt Péter ezt a titkot leleplezi, az beléphet a mennyek királyságába, az ajtó kinyílt előtte; aki előtt elhallgatja, az előtt becsukja az ajtót. Hogy a kötés hatalma a bizonyágtétel elhallgatása, azt bizonyítja, hogy rögtön a kulcsok hatalmának átadása után Jézus azt az utasítást adja Péternek: "Senkinek se mondjátok, hogy én vagyok a Krisztus!" Ezzel a paranccsal Jézus bezárta az ajtót a zsidó nép előtt. /Mt. 16, 20/ Péter később is gyakorolta a kötés hatalmát, mikor Anániás és Saphira előtt kihirdette, hogy meg fogja ísten a két csaló testvért nem tűri meg a gyülekezetben. Péter csak kihirdette az ísten ítéletét s annak az egész gyülekezet, illetőleg a gyülekezet épen jelenlevő tagjai is tanui voltak. Pál is végrehajtott később egy ilyen ítéletet s mivel nem volt abban a gyülekezetben jelen, hol a vétkes tartózkodott, leveleiben hirdette ki ísten ítéletét s tanukul felhívta az összes kerinthusi keresztyéneket, kikhez sorait intézte. /I. Ko. 5, 1-5/ E magyarázat ellen fel lehet hozni azt, hogy Krisztus egyenesen kötelességünkre tette, hogy minden nemzetet tanítványokká tegyünk, tehát az evangélium elhallgatása véték. Azonban Krisztus nem azt mondta, hogy minden embert tegyünk tanítványná, mit a kötelező vallásoktatással egészen hibásan tesznek az állammal szerződött egyházak; hanem, hogy minden nemzetet tegyünk tanítványná s minden nemzetben azokat, akiket ísten mutatna meg. Azt is parancsolta, hogy ahol az evangélium szelgáját nem fogadják be, ott még lábuk porát is rázzák le magukról és ne menjek onnan más városba; az evangélium hirdetésének ez a megtagadása volt a kötés, melyet a mennyben is megkötés követett, mert Isten más tabut nem küldött az ilyen emberekhez. Viszont, akinak őszinte bűnbánatát látva, a bizonyágtévő ísten irgalmát hirdette, annak a mennyekben az Isten is életet rendelt. Mt. 18, 18 azt a hatalmat, melyet előbb Péternek adott az Úr, minden bizonyágtévő keresztyének tulajdonítja; mindenkinek, mert először az egész gyülekezet tanúságáról van szó s mindenkinek kötelességévé teszi az Úr, hogy a vétkezőt megintse. A kulcsoknak ettől a hatalmától meg kell különböztetni azt a hatalmat, amelyről Jl. 3, 7 beszél, melyet Jézus kapott; de ebből a hatalomból kifolyólag adhatott Jézus aztán óvéinek is hatalmat. David kulcsa a királyi palóta, a trónterem kulcsa volt s arra jögesített, hogy a király elé járulokat kiválegassa; kóp gyanánt a jeget jelzi, mely szerint Krisztus a mennyi trónterembe becsúthatja, akit akar s kizárhatja onnan, akiket akar. Jézus ezt a hatalmat adja át bizonyágtévőinek, amennyiben a bizonyágtévő szava nyitja meg a hívő előtt a menny ajtaját s az zárja is be az előtt, aki azt visszautasítja azzal, hogy az örömhír hirdetését megtagadja a kulcsok hatalmát sem Jézus, sem az apostolok össze nem kötik azokat u. n. sacramentumokkal, mintha akár a keresztség, akár az urvacsera, vagy valamilyen

más szertartás az Atyához vivő utat megnyitná, vagy a sacramentum ki nem adása bezárná. Festi jelkben, külső szertartások anyagi tartalmában nincs erő arra, hogy a mennyek országának ajtaját bárki előtt kinyitná. A sacramentumok hitelositő pecsétet Isten kegyelmén, de nem kegyelmszerző eszközök/Gnadenmittel/, mert akkor varázslások volnának s a Bibliától a varázslásnak minden fajtája idegen. Csak az igének van az a hatalma, hogy valaki előtt kinyitja, vagy becsukja a mennyei trónterem ajtaját s embernek csak annyiban, amennyiben az igével magát azonosította, mint tette ezt Péter, mikor az Atya leleplezése útján kapott igazságot kimondta, annak bizonyosságtévője lett.

Hogy hátónál csak két helyen s a többi evangélistánál egyszer sem fordul elő az ekklésia szó és fogalom, az arra mutat, hogy Jézus földi életében megvolt ugyan az ekklésia, de az Úr ennek létre nagyobb súlyt nem helyezett és hogy helyét egy másik fogalom foglalta el. Ez a fogalom az Isten királysága, vagy mennyek királysága volt. Ha tehát a későbbi eseményekkel foglalkozó könyvekben az ekklésia nagyobb szerephez jut, akkor ennek valóban fontos oka lehet. Ezt az okot én Jézus testi jelenlétében találok, mely az egyház külön kihangsúlyozását szükségtelemmé tette. Az egyház külön kihangsúlyozása felesleges, ha az Úr is ott van, mert ahol a Fő jelen van, a tagok jelenléte természetes. Ellenben a tagok munkája egyszerre figyelmet von magára, ha a Fő nincs a tagok mellett. Jézus mellett tehát az egyház szerepe jelentéktelen; miből az következik, hogy Jézus távollétében az egyháznak csak akkor van jelentősége, ha életén és munkáján át Jézus jelenkezik. Vajjon igazolni fogják e ezt a tételt a Szentírás hátralevő részei?

A Cselekedetek könyvében az ekklésia szó 24-szer fordul elő, szemben az összes evangéliumokra eső 3-as számmal. /2 történetben 3 előfordulás/. A 24 hely közül 3-szor az afésusi pogány városi gyületről van szó; 10-szer a jeruzsálemi keresztyén egyházzól, 4-szer az antiochiai egyházzól, 1-szer az afésusi keresztyén egyházzól, 3-szer több egyházzól, általában az egyházakról, 2-szer az egyetemes egyházzól, és 1-szer az ószövetségi egyházzól, melyben Mózes fergelődött, tehát a héber qáhlról. Egy esetben a keresztyén egyházat az Úr egyházának nevezi a történet/20, 28/. Hogy 3-szor az afésusi városi népgyületről használta a szót Lukács/19, 32. 29. 41/, azt mutatja, hogy a szó tágabb s világi jelentése akkor természetes volt s a szó mellé még egy külön jelzőre volt szükség, hogy megtudjuk, hogy milyen egyházzól volt szó. Akkor a szóban még erősebb volt az összejövétel, csoportosulás, tehát a valahová tartozás értelme, mint ma, amikor az egyház bizonyos független magának való, magában megálló jelentést kapott. Ezzel összefügg az egyházfogalomnak egy másik vonása: akkor az egyház a tagokat jelentette, az élő, cselekvő, elhatározó tagokat; míg ma inkább az emberek feje fölött álló elvent fogalmat, mint pl. ma az állam, a társadalom, a párt stb. A jeruzsálemi ekklésia 2, 47-ben úgy jelenik meg, mint egy folytonosan szaporodó tömeg, mely nem önmagát növeli, hanem melyet a fölötte álló s benne dolgozó Úr szaporít; 5, 11-ben az egyház tagjain nagy félelem ül, tehát az egyház érző, egymástól is független életű tagokból áll; ehhez hasonlót ma pl. nem mondának a református egyházzól, mert ma ez alatt inkább a szervezetet, a jogi alkotást értjük, mely félni nem tud, minthogy nem valóságos, hanem képzelőbeli, elvent fogalom; 8, 1 szerint a jeruzsálemi egyház ellen nagy üldözés támad, nyilván megint a tagok ellen s nem az egyházfogalom ellen; nem valami szervezet, testület ellen. 8, 3 szerint Saulsa üldözi az egyházat, vagyis annak egyes tagjait, egyenként, adva őket át a tömlöctartóknak. Pogányok megtéréséről hall 11, 22 szerint a jeruzsálemi egyház s intézkedik, hogy követek vizsgálják meg a dolgot; ezt ma bizonyára nem az egyház szóval fejeznék ki, hanem azt mondanák: az evangélikusok meghallatták, vagy: a budapesti evangélikus egyház tagjai hallották arról, hogy Amerikában a pogányok elfogadták a keresztyéniséget. Még világosabb az ekklésia csoportjelentése 12, 1-ben, hol "az ekklésiából valók közül egyesekről" van szó kik ellen Heródes gonoszul kezdett cselekedni. Az 5. versben az ekklésia inszkezik, tehát az egyesek cselekszemek; 15, 4-ben az ekklésia fogadja az Antiochiából érkező küldötteket; a 22 vers szerint az ekklésia az apostolokkal és vénekkel együtt véleményét nyilvánítja; ma ezt így nem lehetne kifejezni,

mert míg akkor az ekklessia, tehát az összes tagok cselekvő csoportja szemben állott az apostolokkal és vénekkel, addig ma a vének, vagy presbiterek hozzáférnek az ekklessia nevében s az ő véleményükkel szemben az egyháztagok véleménye csak magán véleményként jelentenék meg; 13, 22 szerint az átutazó Pál üdvözli a jeruzsálemi ekklessiát, vagyis megjelenni egyik összejövetelükön és szól hozzájuk, nemcsak a vezetőkkel találkozik. Hogy a 28 hely közül, mely a Csel. könyvében a keresztyén egyházzal foglalkozik, a fele a jeruzsálemi egyházat állítja elének, bosszédösen mutatja azt a nagy jelentőséget, melyet a történelemnek ebben az időszakában a jeruzsálemi egyház hozott. Ez a tekintély lassanként legalább részben, átadni látszik az antiochiai egyházra, melyet négy hely említi: 11, 26-ban az antiochiai ekklessia egészen a politikai népgyűlés értelmében jelenik meg: az ekklessia gyűlés, összejövetel, sinagoga, melyben tanácskoznak, cselekszenek az összejűlésk; 13, 1 a működő tagokat nevezi meg; 14, 27 a tagok összehívását az ekklessia egybegyűjtésének mondja s 15, 3-ban az ekklessia határoz, vagyis a megválasztott összes tagok küldöttségét küldenek Jeruzsálembe, az ottani ekklessiához. A jeruzsálemi és az antiochiai ekklessiák független felekként kerülnek egymással szembe, de az antiochiai elismeri a jeruzsálemi fensőbb-séget. Harmadik tekintélyként jelenik meg Cs. 20, 17-ben az ekklessia melytől Pál úgy búcsúzik, mint az asszai gyűlékezettek képviselőjétől. Az ekklessia mindenütt élő, cselekvő, erős és gondolkodó embereket jelent és sehelysen elvont fogalmat, szervezetet, alkotmányt. 14, 27-ben Pál presbitereket választ az ekklessiának; Pál és Silás szilárdítják, erősítik a szíriai és kilikiai ekklessiákat, nem a szervezetet, hanem az embereket a hitben; mint azt 16, 5 más ekklessiákról megismétli. Az ekklessiák tehát élő embercsoportok, nem jogi szervek. Mászszor az egyetemes egyházzal hallunk 9, 31; 20, 28/ de mindkét helyen emberektől van szó, kik békében élnek s kiket le kell tartani. Ha azt halljuk, hogy az Ur az, ki új tagokkal megtölti, tehát szaporítja az egyházat, tehát nem tagfelvétellel szaporodik az ekklessia; ha halljuk, hogy az ekklessiát e világ üldözi, pusztítja s hogy hittal egy másik világhoz kell azt hozzákapcsolni, hogy megszilárduljon; ha olvasunk, hogy a vének, apostolok és ekklessia határozatihoz a szent Szellem jelenléte is szükséges, 15, 28/-és ez akkor nem frázis, vagy hitcikk volt, hanem valóság-és hogy a presbitereket, azaz püspököket is a szent Szellem helyezte hivatalukba; akkor mindebből levonhatjuk azt a következtetést, hogy az ekklessia az apostoli keresztyének gyakorlatában nem földi testület volt, a világi testületekhez hasonló szervezet, vagy modern jogi alkotás, hanem egy titkos isteni munka gyümölcse, terméke, mely éppen ezért nem állított határozott és szilárdan körülfűtött földi alakot, mert teljesen az égből uralkodó és szent Szelleme által a földön munkálkodó Jézus alkotása volt, kinek a földi, testi meghatározatlanság által szabad kezét kellett biztosítani, hogy az emberi hozzájárulással az isteni alkotó munkát ne zavarja, meg ne akadályozza, annak elébe ne vágjon. A Cselekedetek könyvében az ekklessia mindenütt élő, mozgó, cselekvő embercsoportként jelenik meg, mely emberi körülhatároltság és megszervezettség nélkül mindenütt szűjjelennék, ha nem tartaná össze s nem vezetné, nem vinné állanóan előre s benne működő isteni Szellem. Az egyház léte, fennmaradása, munkája isteni csoda volt ebben a világban, mely e világ létörvényeivel ellenkezik. Az egyház a Cselekedetek könyvében, ebben az első, istentől ihletett egyháztörténetben sehol sem jelenik meg jogi szervezetként, hanem mindenütt embercsoportok, és úgy, hogy azok egysége és egy szervezetben való élete úgy áll a szemlélő előtt, mint a természetben az élet csodája. A Csel. könyve nem beszél törvényekkel összekötött köztársaságokról, sem teljes hatalmu uralkodókról, kik az ekklessiával szabadon rendelkeznek: a presbiterek, azaz vének, kik a püspök, azaz felvigyzó nevet is viselik, más hatalmat, mint az írás, a figyelmeztetés hatalmát nem kaptak. Az egyházból való kizárás is intések után következik be s a kizárt emberrel azonban mást nem tudnak fordítani, mint azt a pusztá viselkedésben megnyilvánuló bizonyosságtétele, hogy őt a Sátán kezében látják. Amit emberek egyházfegyelmében, kerénynyásban tehetnek, az nem haladja túl a tanúsodás területét. Aminek súlya van, az szent Szellem bizonyosságtétele a szívünkben/tetszett nekünk és a szent Szellemnek.

és Isten csodásszerű közbeavatkozása/Ananias, Saphira halála, csodálatos gyógyulások, a Szellem kitöltésének kísérő jelenségei/Lukács maga mondja, hogy 6 annak folytatását írta le a Cselekedetekben, amit Jézus földi élete alatt "kezdt" cselekedni/Cs. 1. 1/: az apostoli egyház élete tehát Jézus cselekedeteinek a folytatása. Lukács elbeszélése szerint ez nem degnasszerű frázis, melyet papek úgy akasztottak magukra, mint királyok akasztották magukra a felséges címet, mely csak az "isten" illéti meg. A Cselekedetek könyvében leírt gyökerlát tehát semmit sem változtatott azon a földi szervezeti lazaságon, melyben Jézus hagyta az akklésziát, hogy fenntartsa az egyház életének azt az ismertető jelét, hogy az ekklésziában Isten cselekednek tartalma és lényege tovább is az eldás és kötés maradt; ez pedig nem más, mint bizonygatótétel arról, amit "sten cselekszik az egyháztagok életében. Az egyház földi szervezetének lazának kell lennie, hogy benne Isten cselekedhessék s ahol ezt a lazaságot hittel fenntartják, ott Isten nem lazán nyúl bele az ekklésia életébe. Az apostolok cselekedetei "stennek cselekedetei voltak; az apostolok várták és mérték, hogy Isten mit cselekszik. A későbbi egyházzervezetek, melyek a lazaságot szigorú és pontosan körülírt törvényekkel szüntették meg, elvesztették az isteni cselekvést, mert azt emberi határozataikkal megakadályozták. - Fontos adatot nyújt Cs. 7, 38, mely az ekklésziát Mózes idejében már fennállónak tekintti. Fontosán ugyanezt a képet festik az ekklésia életéről az apostoli levelek. Csak az ekklésia rejtett, mennyei életét ismerőit behatóbban. A legrégebbi apostoli irás, Jakab levele, mintha a Cselekedetek könyvéből léptetne előnk az ekklésziát. 3, 14 szerint az egyház vénei azt a célt vizsgálják, hogy az isteni segítség valósága felől tanuskedjanak s a küzdő lelkeket az Ur mennyei trónusához kísérjék imádságukkal, mert ennán a mennyektől jő alá az egyház élete.

Már a Cselekedetek könyvében szemléltető volt, hogy az egytemes és egy egyházzal szemben, melyet az Ur egyházának mondott Pál, az egyes helyi egyházak szintén egységekként állanak s ezek közül mindenik szintén az Ur egyháza. Olyan az, mint a vas, amely bárhol és bármily mennyiségben fordul is elő, mindenütt a vas összes tulajdonságait herdesza magán. Nem csodálhatjuk hát, hogy Pál az Isten Jézus Krisztus egyházának tesszalenikában található részéhez írja levelét, hanem a tesszalenikai ekklésiához, mely maga is, magában is egyház, mert az egyház keltsékel szálta megvannak benne, hogy szent Szellem révén Jézus lakik benne. /1. sz. 1, 1; 11. 1, 1/ Ebből a mindig megújuló egységtől és azonos egyéniségtől következik, hogy minden helyi egyháznak saját külön élete és története van, bár az egyházak egymással összeköttetésben és egymásra hatással vannak. A júdeai egyházak voltak először; a tesszalenikai egyházak kerán alakultak s előttük még csak a júdeai egyházak lebeghettek kialakult, érett formában; ezért a tesszalenikai egyház a júdeai egyházakat utánozta; de nem az egyházzervezet utánozta az egyházzervezetet, hanem a tesszalenikai keresztények utánozták a júdeai egyházak életét. /1. sz. 2, 14/ Pál a tesszalenikai ekklésziát említi; de mihielyt életműködéséről, cselekvéséről van szó, azonnal az egyes keresztényeket idézi, mert Krisztus nem szervezetten át, hanem embareken át éli a maga életét a földön. S mikor Pál dicsekedni kezd a tesszalenikai egyházzal, az egyes tagok hitét, szeretetét emlegeti /11. sz. 1, 3-4/ Galácia tartomány volt, nem város; azért itt nem egy gyülekezethez írta Pál into levelét, hanem többhöz. Ezeket az egyházakat első missziól utján hívta életre a bizonygatótételön keresztül ható Ur. A gyülekezettek ele is a júdeai egyházakat állítja az apostol, mielő látszik, hogy semmi feltékenykedés nem volt a júdeában működő első apostolok és a nemzetek közt dolgozó Pál között. Alázatosan, bünbánattal említi, hogy először pusztította az Isten egyházát; egyes számban nevezve meg az egytemes egyházat, mert hiszen a gyüleket valamennyi kereszténynek, tehát az egytemes egyháznak szólett. /Gal. 1, 13/ De a 22. versében már több egyháztól beszél júdeában, mert itt már az egyes keresztényekre s egyes gyülekezetekkel való viszonyára gondol. Az egy és a több említése oly természetes, hogy pillanatig sem jut eszébe elletneműdést látni aközött, hogy egyszer a városok aztán egyes városokról beszél, s a vas és a daruvasak közt különbséget nem tesz. Az első korintusi levélben 22-szer, a másodikban 9-szer

caliti az egyház szót; ez a nagy szám mutatja, hogy a korinthusi levelek tárgya az egyház helyesebben az egészséges egyházi élet. Apen ezért különös érdeklődéssel kell fordulnunk az korinthusi levelek tartalma felé, ha az apostoli egyházat meg akarjuk ismerni. Mindkét levél címzése ugyanaz s benne a korinthusi egyházat Isten egyházának nevezi az apostol, mely Isten tulajdona lévén nem lehet a maga tulajdona, sem emberé, nem is nevezheti magát emberről, noha ilyenire, emberi nevek szerinti szentesítésre a korinthusiak hajlandók voltak. /1.12, 13/ már maga az a tény, hogy a címzésben a korinthusiakat "Arisztus Jézusban megszenteltek" nek "elhívott szentek" nek, "az Úr nevét segítségül hívók" nek, tehát Jézusra támaszkodóknak /1.1, 2; II.1, 1/ mondja I. Pál, kizárja, hogy a gyülekezet világi, emberi célok és érdekek szolgálatában álljon. A szentség fogalma kizárja, hogy az Isten ekklésiája a Jézus mellett támaszkodás mellett bármilyen földi propaganda terjesztésére utalja magát, tehát nem képviselheti egy egy reformátor, emberekől meghatározott hitteik, szokás, szertartás stb. külön szolgálatát; nem állhat vezetőjének/lelkészének/személyes rendelkezésére, földi érdekek, célok képviselésében. Aki a keresztyének/hívók, szentek/ egy részét kiszakítja az egyház egyetemes testéből és maga köré gyűjti őket Isten más gyermekeivel való közösségtől távol tartja őket, rublő, ki Istenét rabolja meg. Is a súlyos vád éri a felekezet-, szakta-, vagy közösség-alapítókat, kik saját maguknak csinálnak külön egyházat, felekezetet, szaktát, vagy közösséget. "Az egyház Istené s nem emberé! Az egyház szent, abból földi intézményt csinálni súlyos véték! Az egyház soha nem válhatik egy ember, vagy emberek külön tulajdonává; vagy ha azzá válik, többé nem egyház, nem Isten egyháza." Korinthusi levelekben is hol egyetlen egyházzal, hol egyházakkal, sőt egyes házakban levő egyházakkal szól az apostol s a különböző szóhasználatok mellett is az egyház megmarad egyetlen egyháznak, Isten egyházának, csupán a hely választván el az egyház tagjait, de nem a szellem; nem a cél, nem a rendeltetés, nem a tulajdonság! A vas marad, ha a világmindenség összes vasáról van is szó, vagy egy óriási hídrol, vagy egy kis szövecskéről. Már a kísérlet ellen is, hogy az egyes keresztyének emberek körül csoportosuljanak, vagy hogy falról neveznek el magukat, élesen tiltakozik az apostol. /V. 6. 1. 10. 1, 13-15/. Ezért ott, ahol igazán Istennek szenteltek lelkek élnek rövidesen eltűnik a felekezeti, vagy más megkülönböztetés, s nem támadhatnak klikkek, egymásra féltékenykedő csoportok, vagy egy-egy prédikátor országa körül csoportosuló új felekezetek. A felekezet szolgálatára ellenkezik Krisztus szolgálásával. Pál ismételtén hangsúlyozza, hogy 6 egyház és egyház közt különbséget nem tesz, mindesétt ugyanazt az igét hirdeti, s egy tesz bármelyik munkatársa is. /1.4, 17/ ugyanazokat a dolgokat rendel el az összes egyházakban /1.7, 17/; ahol 6 jár, ott mindesétt egyetemeség uralkodik. A nőkre vonatkozólag minden egyházban egyetemesen rendelkezik. /1.14, 33-35/. A jerussalemi máskülönböző keresztyének számára rendezett gyűjtést is úgy szervezi meg, hogy azann a teljes egyház együttes összetartozása, demberedjék ki. /II. 10. 3, 1 ssk; 13, 19. 23. 24. vk./ Az összes egyházakat úgy tekinti, egy hezsa egyházzal kapcsolatba, hogy azok feltétel és teljes összetartozása mindenké elött nyilvánvaló legyen. /II. 11. 8; 12, 13/. Egyik egyház segítségére siet a másiknak, ha az nyemerőségba jut; a segítő munkát az egyházak együtt végelik, noha semmi felsőbb szerv nem köti össze az egyházakat/helyi egyházakat/, legalább is semmiféle földi, világi szerv, felsőbb hatóság; az együttműködés mégis teljes és eredményes. Az apostol rendeletet ad ki Galácia egyházaiknak /1.10, 1/, noha semmiféle szervezeti hatalma erre nincs, pusztán apostoli tekintélyére támaszkodik, melyet Isten adott neki, nem emberi megbízás, vagy választás. Makedónia egyházaik nem azért adakoznak, mert erre egyházi felsőbb hatóságaiktól utasítást kapnak, hanem mert Isten az adakozás lehetőségét "kegyelenként" adja nekik /II. 3, 1/; adnak, bár maguk is szegények s még az apostolnak kell őket a túlsó adakozástól visszatartania /II. 3, 2-14/. Igaz, hogy az adakozások kezelésére a gyülekezetek közfelügyeléssel választanak bizalmi férfiakat /II. 3, 19/, de ez egy alkalomra szól s az egyes egyházak fölé nem választanak semmiféle összekötő hatóságot, mint ez az apostoli kor letűnése után csakhamar bekövetkezik, a presbíterek fölé emelkedvén a püspök, a püspökök fölé a főpüspök/érsek/ és aféle a patriarcha, majd a pápa. Az

az apostoli egyház semmiféle ilyen felsőbb kormányzó s összekötő szervnek a hitét nem őrzi, mert az egységet, az egyetemeséget és az összekötő szer-
zetet egyaránt biztosította a gyülekezeteket irányító szent Szellem, ki
akkor még valóság volt az egyház életében, később azonban elalékké és degná-
vált. hogy Isten Szelleme kivált az egyházból, átvált az egyház
laza, az égi akaratához igazodó, hívő közösségből merev, megcsontosodott, élette-
len formák halmozává.

A korinthusi levelekben az ekklésia szó kb. 11-szer áll az összejövetel ér-
telmében; ez azt mutatja, hogy a Szentírás egyház alatt nem egy a hívők fö-
lött álló elvont fogalmat ért, mint az ma szokás, hanem a hívőket magukat, ha
az egyház szóval éppen olyan képrázatos játékot üzenek, mint az állammal. Az
államot a polgárok fölé emelik s az állam fennmaradásának érdekében meg-
nyomorítják és megsemmisítik a polgárokat. A sok polgár áldozatából a kevés
vezetőnek van haszna, kik érdekeiket ügyesen az államfoglalom mögé bujtatják.
Igy van az egyházzal is, mely kevés ember anyagi fennmaradását és hiúságát
szolgálja s a tömeg áldozatából a keveset elégíti ki; de ennek a kevesnek a
hasznát ügyesen az egyház szent közpote mögött bujtatják el. Az Újtestamen-
tumban nem elvont és holt fogalom az egyház, hanem élő, érző és viaskodó em-
berek összessége és ennek az embercsoportnak, és pedig az egész embercsoport-
nak az érdekét szolgálja az újtestamentumi gyakorlat. "Mikor összegyűltek
az ekklésziában..." mondja I. Ko. 11, 18, "szakadások vannak közöttetek": az apos-
telnak nem a szervezet nehezedik a lelkeire, hanem a hívő emberek sorsa s
rajtuk akar segíteni. A 22. versben is az emberekre gondol, nem a néhány ki-
váltásra, hanem azokra "akiknek nincsen" annivalójuk s ezek elhanyagolását
az ekklésia lenozósának mondja, mivel megint nem az elvont egyházfogalomra
gondol, hanem az összes tagokra, kiknek sérelme az, ha a szegényeket valaki
megveti közöttük, mert ezáltal az ő szeretetük is tiltakozásra van kihíva.
Különösen a 14. fejezet foglalja az egyházzal, mint összejövetellel. Itt
az egyház építéséről beszél több ízben s ez alatt a tagoknak a kölcsönös
szolgálat által való egyesülését érti. Itt két szolgálatot említ főleg: a
prófétalást és a nyelveken szólást, kimutatva, hogy utóbbi csak akkor haszná-
lál az ekklésziának, ha megértik; ha meg nem magyarázzák, helyesebben ha le-
nem fordítják, akkor semmi hasznát nem merít belőle az egyház/v. 3. I. 14, 4. 5.
12. 13. Világos a szóhasználat a 23. versben: "ha összejön az ekklésia..."
A szervezet nem "jöhöz össze" hanem az alkotmány, csak az emberek, ekklésia
tehát az embereket jelenti, kik miatt, ha nincs magyarázó, a nyelveken szó-
lónak hallgatni kell/28. v/. A 33-35. versben a néknek az ekklésziában való
szerepléséről van szó: az apostel itt sem egy egyházzervezetet véd, hanem
egyháztagekat. A egyetlen és pogány gondolat az állampolgárok érdekeivel
az államszervezet fennmaradásának érdekét vetni szembe s utóbbiért az e-
lőbbieket feláldozni, mert a szervezet van a polgárokért s nem a polgárok
a szervezetért. Apen ilyen irgalmatlan s hamis gondolat az egyháztagek ér-
dekeit az egyházfoglalom állítólagos érdekeivel szembe helyezni, az egyház-
ból valami misztikus szent valóságot csinálni, helett az egyház egyszerűen
az egyháztagek összessége. Mindkét esetben az elvont s lét nélküli fogalom
mögött egy kiváltságos csoportnak, vagy osztálynak önmű érdekei bujnak meg.
A Biblia mentes az ilyen hamis misztifikációtól s egyház alatt az egyház-
tagokat, világ alatt a világban élő embereket érti. Ezt bizonyítja I. Ko. 6, 4
is, hol már elmesődő, hogy egyház alatt az egyetemes egyházat, vagy az össze-
jvetelt kell érteni; de éppen ez az elmesődés mutatja, hogy a fogalom össze-
folyam s az egyetemes egyháza alatt is azokat a személyeket érti a Biblia,
akikből az egész egyház összetevődik. Emberek nehéz ilyen tömeget részekre
bontva pillantani meg; de Isten az egyetemes egyházat is az azt alkotó ta-
gekban látja; Krisztus nem egy holt fogalmat, hanem egy szövetetet szeret, mely
egyeseknek fizetést, tekintélyt és hiúság-kielégítést ad, hanem az embereket
szereti, kik magukat neki adták és érte feláldozni készek. Mennél kevesebb
ékekesség van ezeken a tagokon, annál több gyöngéd, elfedező szeretetre szerul-
nak azok I. Ko. 12, 23/ s így a legmegvetettebb tagok is inkább valók az ité-
lettételre. Iál szerint, mint az Isten nélkül való világ tekintélyesei, kiket
Isten Szelleme nem vezet. I. Ko. 10, 22 az egyházat a zsidók és hellének mellé
harmadik egységként helyezi, noha tagjai zsidók és hellének közül valók val-
tak; mivel zsidók és hellének személyek, az egyház alatt is csak személyeket

örthet és nem szervezetet, vagy elvont fogalmat. I. Ko. 12, 28 felszerelja azokat a charizmákkal ellátott munkásokat, kik megint csak emberekhez küldet-tek s nem szervezethez s ha 15, 9-ben arról emlékezik rá, hogy üldözte az Isten egyházát, világos, hogy nem egy szervezet, hanem egyes személyek ellen járt el. Ittel tehát ekklesia egyetemes egyházat jelent, és nem helyi egyhá- zokat, ett is egyes személyeket jelent s nem elvont fogalmat, nem tálványt, könyörtelenül az emberek feje fölött elterpeszkedő szervezetet, mely fenn- maradása végett úgy eszi az egyéni életet, mint a mesébéli sárkány a ki- rálykisasszonyokat.

A bibliai egyház azonban nincs szervezet nélkül. Csak hogy a bibliai szer- vezet minden evilági szervezettől különbözik. Igaz ugyan, hogy vének és fel- ügyelők a zsidó és görög zsinagógái és városkormányzati életben is voltak és az első egyház egyenesen ezt a szervezetet vette át; de mint láttuk- ezek a tisztségviselők az egyházban csak intők és biznyságtörők voltak, az isteni kormányzat tanúi és megszólaltatói. Az ekklesia valódi szervezetét nem ezek adták meg, hanem az a tiszván Istentől eredő charizmatikus szer- vezet, mely áltálai jött létre, hogy Isten az egyház tagjainak az egyes szolgálatára különböző ajándékokat adott s ezek az ajándékok csak akkor szereztek állást hirdezőiknek, ha azokat szeretetből és ingyen térsaik ja- vára használták föl. Isten az önkéntesség és a szeretetből fakadó szolgál- latvágyn alapján működött ez a szervezet úgy, hogy hozzá hasonló nem vált s nincsen ebben a világban. Ahogy I. Ko. 12, 16. 28 ssk. versei mondják, Isten apostolokat, prófétákat, tanítókat, hatalommal rendelkezőket, gyógyító képes- ségű embereket, segítő szolgálatukat, kormányzókat és nyelveken szólókat adott az ekklesiának, hogy, mint Ef. 4, 11-16 leírja - az egyház tagjait a té- velység eszébe utjaitól visszaturtsa és őket Krisztus felé irányítsa, hogy lassankint beleszűnjenek ebbe a viszonyba, melyben Krisztus a fő s az egyház tagjai együtt egy élő nagy test tagjaivá lesznek, melyet a Fő, Krisztus kormányoz. Amelyik helyi ekklesiában ezeket a charizmatikus tette- ségeket megbecsülik, s őket követik; vagyis ahol a véneket és felügyelőket az Istentől megajándékozott charizmatikusok közül választják, ett az egy- ház épül s egy-egy csodálatos isteni gondolat megvalósulásává válik, annak megfelelően, ahogy Isten a maga gondolatait a tanítókkal és prófétaikkal a hatalom birtokosaival és a kormányzókkal közölte. Aki ilyen egyházi élet- ben benne él, az tudja, hogy ez a szervezet nem ábránd, nem valóság nélküli chiméra, hanem tényleg működő csodálatos isteni alkotás. De azt is tapasztalatsból tudja az ilyen tapasztalatekkal rendelkező keresztyén, hogy az emberektől nagy ügyességgel és világi bölcsességgel megalkotott és hatal- mas erővel véghez vitt szervezetek az égi, isteni szervezet munkájának előbe vágnak és azt megakadályozzák; úgyhogy amely ekklesiában ilyen erő- sen kiépített földi szervezetek működnek, ett a szellemi egyházzervezet nem működik s a charizmatikus emberek kihálnak, vagy üldözések szenvednek és földre tolatnak. Krisztus egyháza tehát, ha égi gyümölcsöket akar teremni, csak laza, igénytelen, megvetett szervezettel állhat fenn a földön, úgyhogy a világ melyen lenési, munkáját céltalanának és gyümölcsötlennek látja; ti- tekben azonban egy ma még rejtett, de a szeretet szolgálatától örök kap- csokkal ellátott élő testté növekszik, melynek dicsőségét a világ nem lát- ja, nem sejtí; de melynek dicsősége, mint az Isten fiainak dicsősége egy- szer lelepleződik a világ előtt. R. 8, 19/A római levelet a keresztyén é- letről írta az apostol s csak a 16. fejezet szól 5 ízben az ekklesiáról. Említi, hogy a kenchreai egyháznak diakónusa volt egy Teibé nevű nő, kit nyilván charizmája miatt választottak a szegények asztalának szolgálatá- rá. A 4. versben a nemzetek egyházairól olvasunk, melyek mind hálások azért a szolgálatért, melyet Priscilla és Aquila tettek az egyetemes ekklesiának, kik a zsidóknak Rómából való kiűzetése után előbe Korinthusban, majd Éfé- zusban, végre újra Rómában szolgálták az evangélium hirdetőit, mint Pál- t és Apollóest. Ez a gondolat meg elárulja az egész egyetemes egyház összetar- tozását és közös életét, melyet nem világra kiterjedő emberi szervezet, hanem az isteni ajándékkal az emberek szívébe kiöntött isteni szeretet va- lóait meg. Olvassuk, hogy mint Korinthusban és Éfézuszban, Rómában újra kis ekklesia keletkezett Aquila és Priscilla házában, mely tény az egyház- al- kotás teljes emberi szabadságára mutat s az egyházak létét is a belső

isteni szervezetnek, a charizmáknak működésétől te is függvé. Hogy minden egyes, még a legkisebb ekklesia is Krisztus egyházaként jelent meg a kereszténység előtt, mutatja a 16. vers, mely a nemzetek egyházait a Krisztus egyházainak mondja. Pál a korinthusi gyülekezetből írta a római levelet, mely gyülekezetnek a 23. vers szerint egy vendéglátó gazdája volt. Gajus, kinek Isten erre kész szívet s gazdagságot adott. Az egyházak külső életéről éppen úgy Isten gondoskodott, mint a Jézustól kiküldött 12 apostolnak, majd a 72 kiküldöttnek a megélhetéséről, kiknek Jézus eltiltotta, hogy több napra való felszereléssel lássák el magukat. Ani állt az egyesekre, állt az egész ekklesiára is; Istenre kellett bízniuk magukat. Ha a két korinthusi levelet az egyházi életéről szóló levélnek mondtán, az efézusi levelet az egyház belső szervezetéről, rendeltetéséről és céljáról irt fejtegetésnek minősíthetjük. 9-szer fordul elő benne az ekklesia szó. R. 1. 22 az egyház fejének, tehát urának, kormányzójának, tulajdonosának és élte fennsíkának Krisztust mondja. Mint az ótestamentumi templom, úgy az egyházat is Isten a Maga kijelentése helyül választotta: az egyház által mutatja meg nemcsak a földön, élők embernek, hanem az angyali fejedelmeknek és mennybéli fennhatóságoknak is a Maga sokszínű bölcsességét, vagyis azt a csodálatos változathatóságu kifejlődést, melyben az egyház egyes tagjainak és az egész egyháznak az élte kibontakozik. Az egyház Isten világalkotó terveiben az első helyet foglalja el. Azért, - mint a 3.21 mondja - Isten dicsősége az egyházban a nemzetek összes következőseiben, és a világkorszakok rendjében meg nem szűnő folytonosságban jelenik meg. Annaira kedves gondolata Istennek az egyház, hogy az egyház és Krisztus viszonyának mintájára alkotta meg a férj és feleség viszonyát /R. 5. 22/. Mindkét viszonyban van uralkodó és engedelmesködő fél; de az alávétettségnek ez a viszonya nem durva elnyomást, hanem a szerető gondoskodást juttatja szóhoz s e viszonyban az erősebb, uralkodó féltől kell kiindulnia a szeretetnek. /2-25 v./ A mennyei férj a földi arát, az egyházat a Maga dicsőségébe akarja beöltöztetni, sőt feltalan, ráncatlan, csodaszépségű menyaszennyt tenni /27 v./ s évégett kifejlődése egész folyamán róla szeretettel gondoskodni /29 v./, míg a szerető közelődés a kettőt egy hussá teszi. Ebben az egyesülésben, melynek halvány földi képe a házastársi viszony, egy nagy Isten titek van elrejtve /32 v./, melynek kibontakozása a világtörténelem legnagyobb meglepetése lesz. A kelessei levélben csak 4-szer fordul elő az ekklesia szó s a levél abban a gondolatmenetben halad, amelyben az efézusiának nevezett levél. Krisztus az ekklesia feje, az ekklesia a Krisztus teste; az egyház tehát Krisztus gondolatait éli ki ebben a világban; az egyházban nem ember a fő, illetőleg nem földön élő ember s a mennyekben uralkodó fő képviselője helytartója a földön csak a szent Szellem lehet. Az egyház olyan összeköttetésben van a mennyekben trónoló Krisztussal, mint tagok a fővel; ha valamelyek miatt a kapcsolatot a tagok és fő között megszüntetik, a tagok céltalanul és értelmetlenül mezegeznak. Ez az értelmetlenség gyakran jelentkezett az egyháztörténelemben s azok az egyházak, melyek a fővel a kapcsolatot elvesztették, rövidebb, hosszabb idő múltán a történelem szeméttéakjára kerültek. /R. 1. 18/ ahol pedig a fő kormányozza a tagokat s a test, a földön kiadó egyház nem földi urak vezetése alatt földi célok elérésére, földi nyereségek felhalmozására tör, ott az ekklesia pentosan azon az uton jár, amelyen keresés Úra járt, amikor még töviskeszerut visált ezen a földön. "Orülök" mondja az apostol /R. 1. 24/ "értetek visált szenvedéseimben a husomban az ő tes téért, amely az ekklesia; feltöltöm a Krisztus nyomasztóságainak még hiányzó részeit! Mert Krisztus keresztalálával meg nem lett teljes az a szenvedés-mennyiség, amelyet az igazságnak a hazugságtól ebben a világban el kell viselnie. Istennek nem hiányokra van szüksége ebben a világban, kik embertársaitak fegyverrel maguk alá hajtják, és szolgálivá teszik; hanem olyan királyok kellenek neki, akik saját életüket készek odaadni azért, akiket Isten a földön nem rabszolgaságra, hanem boldog szabadságra teremtett s ez a szabadság másként nem nyerhető el, mint a lemondás, a szeretetből fakadó szolgálat által, mely azért, ahiken uralkodik, szenvedni kész. Az ekklesia ilyen halni mondó királyokból rekrutálódik a földön. Krisztus maga után vitte az apostolokat a Galgota útján, s az apostolok közöttük, mint utószülött /idétlen, időtlen/ Pál, a Bírányt mindoshová követik, ahová csak megy. Olvassuk, hogy a kelesseben élő kereszténynek több ekklesiát is alkottak, így egy úmnia ne-

vü keresztvény asszony házában is összegyülekeztek s természetesen Pál külön ekklésiaként szólította meg őket. Ha a paróchus lelkész felháborodottan tiltaná el, hogy a templomen kívül "és" laikus asszonynál" összegyüljenek az 5 juhok, mert a paróchusnak a nyáj tulajdonai, szolgálai s nem ő a szolgálja a juhoknak, mint az Pál idjében volt. De földi urak és "tulajdonosok" nélkül is az egyházak akkor testvéribbe és szeresabb kapcsolatú voltak összefüve, mint ma, amikor pásztorok úgy uralkodnak rajtuk, mint az emberek a földi hatalmasok. Mert ma a szomszédságban levő laudika a Páltól neki írt levelet, mely elveszett, kicserélte a kelessel levéllel s mindkét gyülekezet együtt épült az apostel szeretetből jövő intéseira. /Kl. 4, 15, 16/. A filippi levélben, mely családi levél az apostel és legkedvesebb gyülekezete között, csak 2-szer találjuk az ekklésia szót. Ennek a szeres családi összetartásnak az oka az igaz keresztvény közösség/koinonia/volt, azaz a szeretet, mely mindkét felet arra indította, hogy miije van, a másikkal megossza; az apostel szellemi kincsét szórta, a filippieiek anyagiakat juttattak az apostelnak kéretlenül, szeretetből akkor, amikor még ez a szolgálat egy gyülekezetnek sem jutott eszébe. /Fl. 4, 15/. Ez a szeretet azonban nem volt sem hiélkedés, sem vak becözés, mert Pál levelében határozottan fellép a Filippiben is zavart keltő zsidó farizeusok közül támadó keresztvények ellen s kutyáknak nevezi őket. Róntat arra, hogy amikor Pál ebben a szűkkeblű, törvényen nyuguló, hasis kegyességben élt benne, az egyháznak ellensége volt s azt teljes szeszalommal üldözte /3, 2, 5/ ezek a törvényeskedő emberek sem jóakarói, hanem ellenségei Arisztus ekklésiájának. A kelessel levéllel egyidős a Filimonhoz írt levél, melyből megtudjuk, hogy a megszökött Onézimesz gazdájának házában szintén volt keresztvény ekklésias: igen sok gazdag ember nyitotta meg házát egy egész gyülekezet előtt s nyújtott azoknak védelmet és találkozásra, ekklésia-tartásra alkalmat. /Fil. 2/ A filippii levélből tudjuk, hogy az apostel a római fogságból való kiszabadulását várta. Az meg is történt, az apostel újra keletre utazott s Rómába visszaterő útján írta az Azzsiában hagyott Timótheushoz első levelét, melyben 3-szer említi az ekklésiasit. Az ekklésia viszonyaira igen jellemző ez a levél, mely már kifejlettsé viszonyokat mutat, mint az előbbi levelek. Jogszáályoknak azonban ebben a levélben sincs semmi nyoma. Az apostel csak az Istentől kapott felügyelő jog alapján megajzza Timótheust, hogy rendelje el, hogy az Hézusához tartozó vidéken a tanítók ne tanítsanak másként, s hagyják abba a vitatkozást. /1, 3, 4/ Pál Jézussal, míg az a földön járt, nem ériaúkezett s Töle földi időzése alatt felhatalmazást, mint léter nem kapott. Később határozottan tiltakozott az ellen, hogy aposteli kiküldését valamelyik másik aposteltől kapta volna. /Gl. 1, 11, 12; 2, 6-9/. Pál hatalma tehát egyenesen a mennyecken levő Jézustól származott, ki neki többször megjelent s utasításokat/adott. Ennek a felhatalmazásnak az alapján bizza meg Pál Timótheust, hogy az övéhez hasonló aposteli hatalommal rendelkezék Azzsiában. Ha Pál égi összeköttetését nem ósmernék, s ha csak földi jogi szempontból szemlélőnének az eseményeket, a legnagyobb zavarban volnának, hogy Pál eljárását meguknak megmagyarázzuk. Ha tehát akkor volt egy mennyei jog s Pál ennek a jognak alapján másik apostelt küldött ki, /1. Tsz. 2, 8-ban Pál a levél 3 íróját /1, 1/ aposteleknak nevezi/: akkor világos, hogy az aposteli egyházakban abszolút uralkodó volt, de ezt az abszolút hatalmat nem földi ember, hanem az égben uralkodó Jézus gyakorolta, mivel szemben a gyülekezet akkori vezetői, mint Pál, Péter megukat rászolgáknak tartották, olyan rászolgáknak, kiknek a szolgaság ilyen urral szemben gyönyörűség és díesőség. /A. 1, 1; Jk. 1, 1; 1-Pt. 2, 16; 11. Pt. 1, 1; Jud. 1; Jl. 1, 1; 2, 20; 15, 3; 12, 2, 5; 22, 3, 6/ Ezek a rászolgák égi uruknak követség nélkül szabadon engedelmeskedtek. Az ekklésia tagjai mind közvetlenül Istennek voltak alárendelve, Istentől tanítottak voltak. /1. Tsz. 4, 9/; am az Istentől adott tanítóknak, miután azokat kipróbálták, engedelmeskedtek. /1. Tsz. 5, 21; 1. Kc. 16, 3; 11, 26; A. 12, 2; 1. In. 3, 10/; úgyhogy ez engedelmeskedés ellenére mindenki felelősséget maga herdezta. Az ekklésia felügyelőit/püspökeit/ az ilyen kipróbált keresztvények közül választották s mielőtt valaki az ekklésia gondját herdezta volna, se kellett bizonyítania, hogy saját házában a tagjait is kormányozni tudja. /1. In. 3, 5/. Az ekklésia ugyanis Istennek a háza, családja s annak terhét herdeznia nagyobb feladat, mint földi család élén állani. /1. In. 3, 15

Ez a viszony a földi család és Isten családja, az ekklesia közt abban is megnyilvánult, hogy akinek földi családja nem volt, azt az égi rekonszáció alapuló család, az ekklesia vette gondjába /I. Th. 5, 16/. A hébreukhez írt levél 2-szer említi az ekklesiát s mindezt alkalommal az 6- és újtestaménti ekklesiát úgy köti össze, hogy nem marad kétségünk, hogy az ekklesia nem pünkösdkor született, amit róla sokan állítanak, hanem a zsidó gátlásban elrejtve, mint "nagy", maradék megvolt Jézus előtt is. /Hb. 2, 12/, mint ahogy ma a nagy egyházaknak nevezett földi testületekben elrejtve működik sokszor s megvolt és megvan az égen azok gyülekezéseiben /12, 23/, kik ott beirattak. Jk. 5, 14-ből az világlik ki, hogy az ekklesia vénei, presbiterei Istentől adott hatalommal állottak meg a betegek mellett is és ama nagyszabó világgal való összeköttetésükkel fogva annak erőt közvetítették, míg imádkozva a betegek a szakasos testi megkönnyesülést az elajos megdörzsöléssel megadták. /Az elajjal való megkenés nem szentírás volt, hanem orvosi enyhítés, testi könnyesülés előidézése. /ahol nem földi legyen a gyülekezet létének alapja, hanem égi, isteni gondoskodásba vetett bizalom, ott nem kell az ekklesiáknak vagyont szerezni, hogy fennmaradhassanak s ott könnyen megy, hogy idegen, más helyről származó testvéreknak is teljes segítséget nyújtsanak, mint ezt Gárus tette, kihez János apostol 3. levélét írta. Az ekklesia szeme rajta volt az ilyen szereteten s a testvérek közt az égi szeretet szálai még szeresatra fonódtak. Voltak ellenkező példák is melyeket sajátirásosan épen azok nyújtottak, akik földi, világi dicsőségre törekedtek az ekklesiában; de az ilyenek akkor még megkapták a megérdemelt feldózt; az az ilyeneket kölcsönös és megfontolt gazdáknak székelték tekinteni, mivel az ekklesia vagyont arra tartogatják, hogy vele saját előrehaladásukat támogassák /III. Jn. 6, 9. le/. Más volt az apostoli ker levegője, mint a mai önző, fülledt, dehes légjárás. Akkor a szent Szelleme szeretete töltötte meg az embereket. A Jelenések könyvében 20-szer fordul elő az ekklesia szó, mi arra mutat, hogy ez a könyv is az ekklesiát választotta főtárgyul, az ekklesia jövőjét, de azt a jelenre alapítva, tovassá a mennyi háttérbe helyezte. Az egész könyv tulajdonképen levél, melyet a mennyben trónoló Jézus küld Jánoson keresztül a földön élő ekklesiának, melyet hetes tagozódásban lát az égi levélíró, mint ahogy kétfelé, észelve pillantja meg az egy Szellemet, az Istennek eszathatatlan s mégis szótesztő Szellemet. Az Ur nem képzelhető, hanem valóságos gyülekezésekhez írja leveleit, s a levelekben foglalt vonások pontosan ráillenek ezekre az akkor virágzó egyházakra. Mégis kiérződik a levelekből, hogy a bennük foglaltak minden idők minden egyházára vonatkoznak s a helyinek s időbelinek az egyetemesül és időtlennel való az összekapcsolása képezi épen a levelek és könyv isteni eredetének csodálatos bizonyítékát. Mint parányi tükrözésben, ebben a hét levélben benne van az egész egyházatörténet. A levelek ugyan nem korszakokat jelölnek, hanem gyülekezéstípusokat. János apostol akkoriban kisázsianak Asia nevű tartományában működött, ezért vette a hét kiválasztott gyülekezetet épen ebből a tartományból az Ur. A 7 levél mellett az egész könyv is levélalakban van szerkesztve; ennek élére János neve van téve, míg a hét üzenet élén az Ur különböző nevei állanak. /Jl. 1, 4; 2, 1. 3. 12. 13; 3, 1; 7, 14/ az Urnak az a hét megnevezése Jézusnak és az ekklesiának a viszonyára világít rá. O az egyháznak 7 csillagát kezében tartja s egyháztól egyházhoz járva, mint pap gyújtogatja azok lankadó lángját. O az első és utolsó, kitől kiindul s kihez edáfut az egyház története; O a halott s ki megéledett. Meghalt, hogy az egyháznak életet adhasson. O a két élő éles szablya birtekosa, ki féltékenyen vigyáz arra, hogy földi menyasszonyát pogány szerelmek el ne tánterítsák. O a lángszemű, kinek lába izzó sereből, ki meglátja a rejtett vétkeket s elpusztítja a szennyest. O a tulajdonosa az Isten hét Szellemének és a hét ekklesiának, melyeket csillagok vezetnek. O, aki szent és igaz, a trónterem kulcsát tartja kezében, melyet megnyit azok előtt, kiket a világ O érette kizár ebből az élethől. O a hű és igaz tanu, a menny rejtélyeit és a jövő elfedett titkait feltáró igaz próféta, ki övéit biztos közel vezetni a cél felé! Ezek a szavak oly valóságos és közeli kapcsolatot mutatnak Jézus és az egyházak között, hogy nincs ekunk szép fransiek valótlán költőiségében gyönyörködni, hanem valóságként kell elfogadnunk a mennyi Ur s földi szolgái közt a kétségtelen kapcsolatot. Az apostolok idejében nem írtak sem költői, sem dogmatikus prédikációkat, hanem valóságot. Az ez a valóság a gyöngé, tehetetlen, betló és magára hagyatva üres,

hideg egyházat meleg, életteltjes, hatalmas telt, jicsé magas agokba oneli.
Az egyház nem fényekben a világban, hanem csak gyertyatartó, mécseláb, mely
csak akkor áraszt fényt maga körül, ha az égi Ur gyertyát gyújt rajta, alaj-
jal telt, égő mécses helyez rá. Az égő láng egy-egy csillag, a charizma rá-
gyogó fényei. /1.1.2e/ csillagok a charizmatikusok, kikhez ismételt szől
a Szellem a kiknek mindig tudniuk kell, hogy mit mond a Szellem a gyilake-
zeteknek. /2.7.11.17.29; 3.6.12.22./ Valóban, mint Pál mondja, az ekklésia hal-
ló fülével át van helyezve a mennyi vidékekre s amit ott hallanak, arról
tesznek bizenyságot a földön. A 7 angyal, kiket csillagoknak is mond a könyv,
fűlét az égi Ur száján tartja a figyelté várja, hogy mi üzenete van a gyil-
kezetek számára az Urnak. S mind az ekklésiák megtudják, hogy mi mondanivaló-
ja van annak, akinek szeme tüzláng s aki a veséket és a szívet vizsgálja.
/2.23/ A Jelenések könyvének görög neve apokalypsis, magyarul leleplezést
jelent. Mintha fátyol hullna le előttünk, úgy látjuk az egyház túlvilági
összeköttetéseit s rejtett életét az istentelen; úgy semlik ki előttünk a
messze jövő, amelyen sok szenvedés és próbatétel után végre megnyílik az
ég s megjelenik az, aki egyszer ott állott az Olajfák hegyének tetején, hogy
elbucsuozzék tanítványaitól. Akkor egyedül ment el; a végső időben mennyi
seregnek seregsége fogja kísérni és szájából éles kard jő elő, az ítélet
szava, mellyel ítéletet fog tartani. Kiszételeben, az ítélet fölé magasodva
ott lesznek választottai, az elhívott ekklésia, melynek tagjai az első fel-
támadáson keresztül az anyagvilág gátló bilincseitől megszabadultak, le-
estendő múltán az egyház az új földön mennyi lesz álló városként ül az
új föld közepére, hogy világosságot, élet és életet arasszon magából, annak
szent Szellemét, aki templom s kárpitok nélkül trónol a város közepette. Ez
volt az apostoli egyház befejező látomása az ekklésiáról. Ennek a látomásnak
a birtokában vajjon visszafordulhatott-e még ez az egyház az emberi élet
alacsony versengésel és túlködésel közö? Volt-e kedve újra berendezkedni
ebben a világban, mely tőle annyira idegen volt, hogy vagy üldözé gyilkot,
vagy lényét meggyilkoló mákné-ítalt váratott csak tőle? Visszafordult
világba! látomás elhomályosult; az égi kapcsolatok meglazultak, majd rendre
elszakadtak. A mennyi Uról fogalon lett; az élet két Szellemből szertar-
tás, dogma és egyházzervezet. Az egyház királyi palotájának kertjét tükke
verte föl, melyen át többször az egyház diosőségéhez elhatolni nem lehetett.
Az egyház evilági intézmény lett s az igaz egyház, mely két évezred alatt
soha sem halt meg, elhagyott királykisasszonyként mély álmat alszik az el-
felejtett palotában. A szűkek elaludtak; az az égi Völgy, a király fia
fel fog kerékedni, áttöri a Sátántól font tövisfalat s egyszer csak föl fog
hangzani az örvendő kiáltás: Jön a királyfi! Menjétek ki eléje! Akkor az egy-
ház ráismer magára, mert ráismer a királyra, ki közeledik!
Ha az ekklésia lényegét meg akarjuk bűszerni, akkor nem a tükés-tövises bo-
zótot kell néznünk, melyet évezredek óta az ellenség köréje font, s melynek
egyháznak nevezett el, hogy önmaga igazi megismeréséül, a saját rendeltet-
sének felismeréséül az egyházat visszatarthat. Ha Krisztus ekklésiájának
színi arcát látni akarjuk, akkor nem ezt a pogányságot, embri filozófiából
tökéletlen hittekkékből, erőtelen szertartásokból, emberi hiúságtól és ve-
telkedéstől, földi kincseken való kapkodástól, földi hatalmasok kegyének
hajhászásából és szegymt sáralakot kell néznünk, melyet ma egyháznak nevez-
nek; nem a sötét vetkőknek, lepásoknak, gyilkosságoknak hajszorató tökete-
gét, melyet egyháztörténetnek szoktak nevezni, melyet inkább sátni terem-
és történetnek kellene hívni; hanem azt a képet kell magunk elé idézni, a-
melyet az Újtestamentum az egyházzól fest; s ha ezt a képet valótlannak,
lehetetlennek, messének fogjuk nyilvánítani, akkor megadógyonultunk kell arra
vondolnunk: mily messze estünk el az első szeretettől, mellyel látan bennün-
ket a világhál kihívott s imádkoznunk kell fülünknek hallóvá tételéért,
hogy meghalljuk, hogy mit mond a Szellem az ekklésiának!